

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀριστοτέλης, Προτρεπτικός [Πρὸς Θεμίωνα], αποσπ. 8-9

A1.

α.

1-Λ: ἄλλαι μὲν εἰσιν αἰ ποιοῦσαι ἕκαστον τῶν ἐν τῷ βίῳ πλεονεκτημάτων ἐπιστῆμαι, ἄλλαι δὲ αἰ χρώμεναι ταύταις

2-Σ: ἐν αἷς ἐστὶν ὡς ἂν ἡγεμονικωτέραις ὑπαρχούσαις τὸ κυρίως ὄν ἀγαθόν

3-Σ: μόνη ἢ τοῦ κρίνειν ἔχουσα τὴν ὀρθότητα καὶ ἢ τῷ λόγῳ χρωμένη καὶ ἢ τὸ ὅλον ἀγαθὸν θεωροῦσα, ἣτις ἐστὶ φιλοσοφία

β. Ο λόγος για τον οποίο πρέπει να φιλοσοφούμε με κάθε τρόπο είναι επειδή από όλες τις επιστήμες μόνον η φιλοσοφία εμπεριέχει και τη λογική σκέψη και την αλάνθαστη φρόνηση που κατευθύνει αναγκαστικά προς τις ορθές πράξεις.

B1. Στο απόσπασμα 8 ο Αριστοτέλης καταλήγει στη δεοντολογική διατύπωση «πρέπει να φιλοσοφούμε εάν θέλουμε να είμαστε καλοί πολίτες και να ζήσουμε ωφέλιμα» (Φιλοσοφητέον ἄρα ἡμῖν, εἰ μέλλομεν ὀρθῶς πολιτεύσεσθαι καὶ τὸν ἑαυτῶν βίον διάξειν ὠφελίμως).

Αρχικά, ο Αριστοτέλης επισημαίνει την αναγκαιότητα της σωστής χρήσης ὄσων εργαλείων διαθέτουμε για τη ζωή· προϋπόθεση της σωστής χρήσης αποτελεί η ασφαλής και ἐγκυρη γνώση (ἐπιστήμη· από το ρῆμα ἐπίσταμαι). Ειδικότερα, ο άνθρωπος διαθέτει για παράδειγμα το σώμα και ὅσα εξυπηρετούν το σώμα, σαν ἓνα εἶδος εργαλείων (ὄργανα). Αυτό από μόνα τους δεν εἶναι οὔτε κάτι καλὸ οὔτε κάτι κακό. Η χρήση τους, ωστόσο, ἐνέχει κινδύνους, και τις περισσότερες φορές προκαλεῖται τὸ ἀντίθετο ἀποτέλεσμα. Κατὰ συνέπεια, ἀπαιτεῖται (δεῖ) ἡ ασφαλής και στέρεη γνώση (ἐπιστήμη) ἡ ὁποία θα ἀποτρέψει τους κινδύνους και θα συμβάλει στην καλύτερη χρήση τους (προσηκόντως), ἐξυπηρετώντας τὸν ἀπώτερο στόχο του ἀνθρώπου. Αξιοσημείωτη ἐδῶ ἡ κλιμάκωση: ὁ ἄνθρωπος ἐπιζητᾷ τὴν γνώση, μετὰ προβαίνει στην ἀπόκτησή της με τελικό ζητούμενο ὁμως τὴν ἐφαρμογή της και τὴν σωστή χρήση της (ὀρέγεσθαι-κτᾶσθαι-χρῆσθαι). Σε αὐτὴν τὴν γνώση στοχεύει ἡ φιλοσοφία και γι' αὐτὸ εἶναι ἀπαραίτητη κατὰ τρόπο διττό, εἴαν θέλουμε να παρακολουθούμε σωστά τις δημόσιες υποθέσεις (σχῆμα πρῶθυστερο) και να διαμορφώνουμε ἐπωφελῶς τὴν ἰδιωτικὴ μας ζωή (εἰ μέλλομεν ὀρθῶς πολιτεύσεσθαι καὶ τὸν ἑαυτῶν βίον διάξειν ὠφελίμως). Η διατύπωση εἶναι δεοντολογική, στο πλαίσιο ἐνός υποθετικού συλλογισμού, ἀποκτώντας μία διάσταση διαχρονική (ἡμῖν). Εἶναι ἐμφανές ὅτι ἀξιοποιεῖται ἡ δομὴ του συλλογισμού (δύο προκείμενες και ἓνα συμπέρασμα).

Συμπερασματικά, για τον Αριστοτέλη η φιλοσοφία λειτουργεί ενοποιητικά: συντονίζει την παρουσία του ανθρώπου στον κόσμο, δίνοντάς της συνοχή, ενότητα και νόημα. Πρόκειται, δηλαδή για μια ισχυρή προτροπή στον φιλοσοφικό τρόπο ζωής και στον φιλοσοφικό στοχασμό. [271 λέξεις]

B2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λουκιανός, *Νεκρικοί Διάλογοι* 231

Ο φανταστικός διάλογος ανάμεσα στον πορθμέα του Κάτω Κόσμου και τον κυνικό φιλόσοφο, Μένιππο από τα Γάδαρα (3^{ος} αι. π.Χ.), ο οποίος, ως συνέπεια του τρόπου με τον οποίο έζησε, δεν έχει ούτε καν τον οβολό που συνηθιζόταν να δίνεται ως αμοιβή του Χάρωνα («δεν μπορείς να πάρεις από όποιον δεν έχει»), παρουσιάζει μια ακραία φιλοσοφική στάση ζωής, η οποία χαρακτηρίζεται από περιφρόνηση για όλα όσα οι περισσότεροι άνθρωποι θεωρούν σημαντικά («κοροΐδευε και περιγελούσε όλους τους επιβάτες, κι ήταν ο μόνος που τραγουδούσε όταν εκείνοι έκλαιγαν!»). Η στάση του Μένιππου συνάδει με την εικόνα του «απόκοσμου» φιλοσόφου που όχι μόνον απέχει από τη ζωή, αλλά και κοροΐδεύει όλα όσα οι άλλοι άνθρωποι θεωρούν σημαντικά. Παράλληλα, βέβαια, ο Μένιππος προσέφερε στο ταξίδι προς τον Κάτω Κόσμο («και νερό από τη βάρκα έβγαλα, και κουπί τράβηξα») και αντιμετώπισε τον θάνατο με θάρρος («ο μόνος από τους επιβάτες που δεν έκλαιγα») και ως άτομο θεωρείται πως έχει εξασφαλίσει την ελευθερία («έναν άνθρωπο αληθινά ελεύθερο»). Άρα, θα μπορούσε κάποιος να υποστηρίξει ότι η ωφέλεια της φιλοσοφίας έχει μεγιστοποιηθεί σε αυτόν.

Και ο Αριστοτέλης στον *Προτρεπτικό* αναγνωρίζει ότι όλοι οι άνθρωποι επιθυμούν εφικτά και ωφέλιμα πράγματα και προσπαθεί να δείξει ότι η φιλοσοφία είναι ένα από αυτά. Γι' αυτό προτρέπει να φιλοσοφούμε, γιατί έτσι θα αποκτήσουμε και θα χρησιμοποιήσουμε στον κοινωνικό και πρακτικό βίο ένα σημαντικό αγαθό, τη σοφία. Η σοφία αυτή, όμως, δεν οδηγεί τον φιλόσοφο σε αντιπαράθεση με τον κοινωνικό του περίγυρο και πολύ περισσότερο δεν τον εξωθεί σε αποχή από την κοινωνική ζωή (*δεῖ τοίνυν ὀρέγεσθαι τῆς ἐπιστήμης κτᾶσθαι τε αὐτὴν καὶ χρῆσθαι αὐτῇ προσηκόντως*), όπως στην περίπτωση του Μένιππου. Ο άνθρωπος κατά τον Αριστοτέλη, οφείλει να επιζητά τη γνώση, μετά να προβαίνει στην απόκτησή της με τελικό ζητούμενο, όμως, την εφαρμογή της και τη σωστή χρήση της (*ὀρέγεσθαι-κτᾶσθαι-χρῆσθαι*). Σε αυτήν τη γνώση στοχεύει η φιλοσοφία κατά τον Αριστοτέλη και γι' αυτό είναι απαραίτητη κατά τρόπο διττό, εάν θέλουμε να συμμετέχουμε σωστά στις δημόσιες υποθέσεις και να διαμορφώνουμε επωφελώς την ιδιωτική μας ζωή. [331 λέξεις]

B3. 1-ε, 2-α, 3-δ, 4-γ, 5-β

B4. 1-η, 2-β, 3-ε, 4-δ, 5-α